
TOPLANTI & GEZİ

Kırgızistan Kùltür, Sanat ve Tarih Gezisi
(21-25 Mayıs 2016)

Aygün Yılmaz*

İslâmî İlimleri Araştırma ve Yayma Vakfı (İSİLAY) bünyesindeki İlahiyat Araştırmaları Merkezi (İLAMER)'nin geleneksel olarak düzenlediği “İslam Medeniyetinin Yapı Taşları” ana temalı uluslararası öğrenci sempozyumunun altıncısı bu sene 12-13 Mayıs tarihlerinde Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakùltesi'nde gerçekleştirilmişti. İlk defa bu sene Türkiye Diyanet Vakfı, TİKA ve Kırgızistan Oř Devlet Üniversitesi'nin de katkıları ile bu öğrenci sempozyumunun Kırgızistan ayağı ÷lkenin Oř kentinde yapıldı.

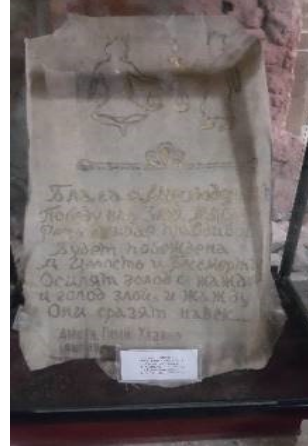
Türkiye'den on sekizi öğrenci ve on ikisi öğretim üyesinden oluşan grubumuzun Kırgızistan yolculuğu Ankara Esenbođa havaalanında 21 Mayıs 2016 Cumartesi günü başladı. İstanbul aktarmalı olarak gittiğimiz Kırgızistan'ın Oř kentine, uçak yolculuğumuz takriben 5 saat sürdü. Sabah sularında Oř havalanına ulaştığımızda aralarında ilahiyat öğrencilerinin de bulunduğu sorumlu kişiler güzel bir şekilde bizleri karşıladılar ve kalacağımız yerlere götürdüler. Havaalanından şehre gelirken uzaktan Süleyman Dağı'nın esintisi de Orta Asya'nın havasını bizlere hissettirmeye başladı. Öğrenciler Tür-



kiye Diyanet Vakfı'nın kız-erkek yurdunda konaklarken hocalarımız Orta Asya otelinde konakladılar. Türkiye Diyanet Vakfı'nın yurdu Oş Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin hemen yanında yer alıyordu Yurdun bahçesinde ise Prof. Dr. Mustafa Erdem hocamızın yaptırdığı bir de cami bulunuyordu.



İki günü sempozyuma katılım olmak üzere 5 günlük Kırgızistan gezisine geçmeden önce kısaca Oş şehri hakkında kısaca bilgi verelim; Kırgızistan'ın güneybatısında, Fergana Vadisi'nin güneyinde bulunan Oş şehri Kırgızistan'ın en büyük ikinci şehridir ve Süleyman Dağı'nın etrafında kurulması açısından bu şehre ayrıca bir kutsiyetlik atfedilmektedir. Tarihi ipek yolu üzerinde bulunan şehrin iki adım ötesinde Özbekistan, güneybatısında Tacikistan, güneydoğusunda ise Çin bulunmaktadır. Şehrin yaklaşık 200.000 olan nüfusu Kırgız, Özbek, Rus ve Tacik'lerden oluşmaktadır. Çoğunluğun Müslüman olduğu şehir de farklı dine mensup insanlar da yaşamaktadır. Akbura Nehri'nin ikiye böldüğü Oş, Kırgızistan için önemli ekonomi, kültür, sanat ve eğitim merkezidir.



22 Mayıs 2016 İlk Gün, Pazar

Geldiğimiz ilk gün şehrin en önemli turistik mekanı Süleyman Dağı'nı ziyaret ettik. Bölge halkı için Süleyman Dağı, Mekke ve Medine'den sonra en kutsal mekan olarak kabul edilmekte, hatta dağı ziyaret edenlerin yarı hacı olduklarına dair de rivayetler bulunmaktadır. Süleyman Dağı'na çıkarken patika yolculuğu başlamadan önce girişte bulunan Süleyman Dağı Camii'sini ziyaret ettik. Kırgızistan'ın en büyük camisi olan Süleyman Dağı Camii'si Orta Asya kültürünün mimarisini güzel bir şekilde yansıtmaktadır.



Uzun Patika yolculuğumuzda ilk durağımız dağda, Babür Şah'ın 16'ncı yüzyılda kendisinin yaptığı söylenen ev oldu. Tek odalı yapı camiye dönüştürülmüştü. Yazları Hindistan çok sıcak olduğu için Babür Şah'ın yaz aylarını burada, Süleyman Dağında geçirdiği rivayet edilmektedir. Süley-

man Dağı'nda birçok mağara bulunmaktadır ve bunlardan en büyüğü müze olarak düzenlenmişti. Müze'de eski Türklerin ve Müslümanların yaşam tarzlarını gösteren eşyalar ve figürler sergileniyordu. Ayrıca müzede çok sayıda arkeolojik önemli kalıntılar vardı. Aslan, kaplan, kartal postları ilaçlanarak ve içleri doldurulmuş şekilde teşhir ediliyordu.

Patikadan dağa çıkarken mumların yakıldığı bazı kovuklar gördük. Hatta dilek dileyen, mum yakıp dua eden Kırgızlarla da karşılaştık. İnanaşa göre, Süleyman Dağı'na gelen hastalar şifa bulur, ömürleri de uzarmış. Bu yüzden de Süleyman Dağı'ndaki bazı noktalarla ilgili değişik inanışlar bulunmaktaymış. “Bel Taşka” denilen yerin bel ya da böbrek rahatsızlığı olanlara, “Kol Taş” denilen yerin kolları ağrıyanlara, “Beşik Ene” bölgesinin de çocuğu olmayan kadınlara şifa verdiğine ina-

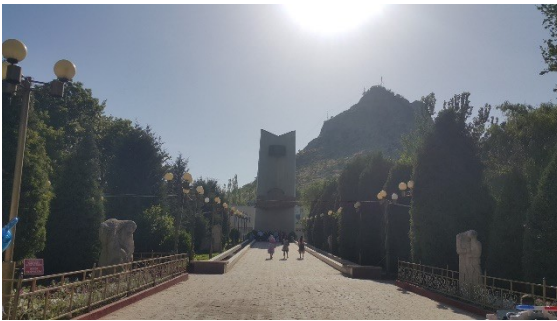


nılıyor. Birkaç arkadaşımız da “Bel Taşka” denilen yerden kaydılar. Uzun bir patika yolculuğunun ardından nihayet dağın zirvesine yakın Hz. Süleyman'ın namaz kıldığı ve diz izlerinin bulunduğu mağaraya geldik.

Buranın önünden bütün Oş şehrini kuşbakışı seyretmek mümkün. Yemyeşil düz bir ovada, ilkbaharın yeşillikleriyle bezenmiş hoş bir şehir görünmekte. Yüksek binaların çok fazla olmadığı, neredeyse hiç olmadığı Oş, Anadolu'nun eski yerleşim birimlerini hatırlatmaktadır. Birkaç toplu fotoğraf karesi aldıktan sonra dağın diğer tarafından aşağıya indik.



medrese kurarak, diğer ülkelerden ününü duyduğu alimleri, hocaları getirterek her yıl yüzlerce gencin okuma-yazma öğrenmesinde, yetişmesinde etkili olmuştur.



Aşağıda Ahşap Camii'nin bulunduğu yere gittik. Fotoğraf karesi almak için aşağı kısımda arkasına Süleyman Dağı'nı almış "I love Osh" yazan bir yer var. Orada duraklayıp birkaç fotoğrafın ardından sonraki durağımız

3 katlı "Boy üz" olarak isimlendirilen otağ oldu. Otağ'ın içinde Türk kültürünü yansıtan resimler, geleneksel kıyafetler, kılıç, kalkan gibi savaş aletleri, dokuma halılar ve kap kacak sergileniyordu.

Otağın hemen önünde ise Türk birliğini sağlamaya çalışan Kırgızların beyi Alimbek Datka'ya ait heykel bulunmaktadır. Doğu Türkistan Türkleri'nin hürriyeti uğruna mücadele eden Datka'nın toplumun kültür seviyesini yükseltme uğrunda da büyük çaba sarfettiği belirtilmektedir. Bundan dolayı Oş'ta bir med-

rese kurarak, diğer ülkelerden ününü duyduğu alimleri, hocaları getirterek her yıl yüzlerce gencin okuma-yazma öğrenmesinde, yetişmesinde etkili olmuştur.

Otağ bir parkın içerisine kurulmuştu. Bu parkın içinde uzunca bir taş anıt bulunuyordu. Gelin ve damatlar yöresel müzikleri eşliğinde burayı ziyaret ediyorlar ve geleneksel oyunlar eşliğinde

dans ediyorlardı. Şansımıza gelin ve damat görmek de nasip oldu.

İlk gün gezisi ikinci vakti son bulurken serbest zaman vakti verildi. Bu vakitte yöresel yemekler yemek için bir lokantaya gittik. Et kültürünün hakim olduğu Orta Asya'da doğal olarak yemekler de et ağırlıklı idi. Çoğunlukla bir tür börek olan içinde et bulunan "Samsa" ve bir çeşit kebab olan "Şaşlık" yedik. Yemeklerin yanında yeşil çay ikram ediliyor. Yeşil çay yemeklerdeki ağır yağ oranını dengeleyerek mideyi rahatlatıyormuş. Bundan dolayı da her öğünde Kırgızlar yeşil çay tüketiyorlar.



Yemek faslının ardında Oş Valiliği'nin ve Lenin heykelinin bulunduğu meydana gittik. Meydanın yakınında eski Rus döneminden kalma

bir Ortodoks kilisesi vardı. Kilise açık olmadığı için sadece bahçesinden kısa bir bakış attık. Bu meydana bisiklet sürmek için alan da vardı. Bir kısım arkadaşlarımız fırsattan istifade bisiklete bindi. Günün sonunda yurda döndük.



23 Mayıs 2016 İkinci gün, Pazartesi

(Oş Devlet Üniversitesi Rektörlüğü'nde sempozyumun 1. ve 2. oturumları gerçekleştirildi.)

Sempozyumun ardından serbest zaman verildi. Öğrenciler hediyelik eşya alabilmek için Oş çarşısına gittiler. Havanın yağmurlu olması ve Oş çarşısının yedi buçuk civarında kapanması nedeniyle pek gezemedik. Ama bu kısa gezinti esnasında şunları fark ettik. Türkiye'den geldiğimizi

duyan esnaf bizlere daha fazla bir muhabbetle ve samimiyetle yaklaştılar. Dükkanlarını kapatmayı bir miktar geciktirdiler ve beğendiğimiz ürünlere de daha uygun fiyatlar verdiler. Akşam yemeği için yine yöresel yemeklerin olduğu bir lokantaya gidildi. Burada at etinden yapılan yöresel “beş parmak” yemeğini afiyetle yedik. Yemek sonrasında bizlere yardımcı olan ve rehberlik eden Kırgız arkadaşlarımızla birlikte bowling oynadık.

24 Mayıs 2016 Üçüncü gün, Salı

Sempozyumun bitiminin ardından Çıyırık yaylasına gidildi. Yayla yolculuğunda yemyeşil dağların eteklerinde kurulmuş otağlar ve at toplulukları eski Türk kültürünü sunarken bizlere de Orta Asya’da olduğumuzu hissettirdi. Otağların kurulu olduğu yaylada halen varlığını sürdüren bozulmamış Kırgız kültürünü gördük. Tabir yerindeyse yayla havası ile aslında tarihin kokusunu içimize çektik. Atların güzelliği, nallarının sesleri, havanın esintisi, dağların, kuşların ve insanların doğallığıyla bu toprakları daha da özümstedik diyebilirim. Doğayla insanın bütünleştiği bu yaylalarda ne dağ, ne tabiat ne de insanlar doğasını kaybetmemiş. Yayla insanı da, şehrin insanları da halen gönül zenginliğine sahipler. Otağlarında konaklamamıza müsaade ederek kımız (at sütü) ve yöresel yiyecekleri olan bişilerden bizlere ikram ettiler.

Bu esnada atları daha yakından görme fırsatımız oldu ve atların sağılmasına da şahitlik ettik. Ardından bir kısmımız ata bindi ve daha sonra yaylanın yüksek kesiminde bulunan heykel ve otağın bulunduğu yerde Fatih Erkoçoğlu ve Ömer Selimoğlu hocalarımızın güzel seslerinden ilahiler ve ezgiler dinledik. Onlara Kırgız öğrencilerinden bir genç de eşlik etti. Akşam vakti yaklaşırken temiz yayla havasından ne kadar ayrılmak istemesek de ertesi gün Özgen (Özkent)’e gideceğimiz için Oş’a döndük. Akşam İLAMER öğrencileri ve hocaları Kırgız öğrencileri ile bir halı saha maçı yaptılar.

25 Mayıs 2016 Dördüncü gün, Çarşamba

Saat 09:00 civarında Özgen’e gitmek için Oş’tan ayrıldık. Yaklaşık bir saat süren yolculuğun ardından ilk durağımız Özgen’in girişinde bulunan Manas Bey’in heykeli oldu. Heykelin biraz ilerisinde bulunan nehir fotoğraf çekmek için güzel bir yer. Kısa fotoğraf çekimi sonra-

sında Türk-İslâm âlimi ve Hanefi fikhının önemli isimlerinden olan İmam Serahsî'nin türbesine vardık. Türbe, Türkiye Diyanet Vakfı tarafından coğrafyanın mimarisine uygun olarak inşa ettirilmiş ve Diyanet İşleri Başkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez'in katıldığı bir törenle 2012 yılında ziyarete açılmıştır. İlk Müslüman Türk devleti olan Karahanlılar döneminde yaşayan İmam Serahsî, "İmamlar Güneşi" olarak kabul edilmekte ve Özgen zindanlarında yazdığı fıkıh eserleri ile tanınmaktadır. Türbenin ziyaretini bitirdiğimiz esnada yaşlı bir amca bahçesinden kestiği kiraz dallarını getirerek bizlere kiraz ikram etti. Türkiye'ye olan muhabbetini ifade ederken de Türklerin ne kadar misafirperver bir toplum olduğunu bu davranışı ile bize göstermiş oldu.

Yaklaşık elli bin nüfusa sahip olan Özgen, tarihi bir şehir. Karahanlı Devleti'nin başkentliğini yapmış olması nedeniyle de hem ilim merkezi hem de ticaret merkezidir. Sonraki durağımız da Karahanlılardan kalma eserlerin yer aldığı arkeolojik alan oldu.

Toplu gezilebilecek yerlerin gezilmesinin ardından serbest zaman verildi. Bir grup Oş'a dönerken bir grup da Özgen'de kalarak şehrin pazarını gezmek istedi. Rengarenk bir pazara sahip olan Özgen pazarında yaş pastaların satıldığına bile rastlayabilmek mümkün. Her tür yiyecek ve giyeceğin satıldığı pazarın doğal bir havası var. Satılan meyvelerde de bu doğallığı görmek mümkün. Pazar alışverişi esnasında yanımıza ellerinde tütsülerle kötü ruhları çıkarttığını söyleyen kişiler yaklaştı. Karşılığında cüzi miktarda para talep ediyorlardı. Burada Şaman kültürünün, hala devam ettiğine şahit olduk. Pazar alışverişimizi bitirdikten sonra da Özgen pilavını yemek için bir lokantaya gittik.

Meşhur Özgen pilavını, girişte gördüğümüz nehre karşı yöresel bir kamelyada yedikten sonra Oş'a döndük. Bu arada yine Oş çarşısına gitme fırsatımız oldu ve Pazar'ın gıda ürünlerinin satıldığı yeri de gördük. Kimi arkadaşlarımız Özgen pirinci ve yeşil çay aldı. Alabildiğine renkli bu pazarda daha önce görmediğimiz birçok şey satılıyordu. Sonrasında da tekrar yöresel hediyelik eşyaların satıldığı kısma geçtik. İlk gün esnafla Kırgız arkadaşlarımızın aracılığı ile anlaşırken son gün kendimiz anlaşmaya başlamıştık. Zaten dil olarak çok uzak sayılmayız. Birçok

ortak kelimler mevcut. Son bir kez daha yöresel hediyelik eşyalardan aldık ve halk ile daha yakından iletişim kurabilme şansımız oldu.

Günün sonunda yurtlarımıza gelerek sabah saatindeki uçağımız için valizlerimizi hazırladık. Gece saat 2.00 civarında Oş havaalanına vardık. Dolu dolu birkaç süren Kırgızistan sempozyumu ve gezimiz böylece nihayete erdi.

Kırgızistan bize o kadar da uzak bir belde gibi gelmedi. Çünkü her yer aynı kùltür kokuyor ve insan kendine ait bir şeyler bulabiliyor ya da hissediyor. Gelişmekte olan bu güzel ülkeyi güzel günler bekliyor.